

Mandelík hajní (*Coracias garrulus*) na Královéhradecku v roce 2013

An occurrence of European Roller (Coracias garrulus) in the Hradec Králové District in 2013

Bohuslav PEŠEK¹ & Jiří ZAJÍC²

¹ Hrádecká 186, 503 15 Nechanice; e-mail: bohousnechanice@seznam.cz

² Bratří Štefanů 810, 500 03 Hradec Králové

Mandelík hajní (*Coracias garrulus*) je ohrožený druh s rapidním poklesem početnosti ve velké části evropského areálu (KOVACS *et al.* 2008). Jako hnízdící druh z území České republiky zcela vymizel na konci 80. let 20. století, avšak k jeho výraznému ústupu došlo již v 50. letech. V současné době je v ČR pozorován jen sporadicky (ŠŤASTNÝ *et al.* 1986, 1997, HUDEC & ŠŤASTNÝ 2005, ŠŤASTNÝ *et al.* 2006). V tomto příspěvku popisujeme zajímavé pozorování mandelíka hajního u Hradce Králové v roce 2013.

Dne 25. 5. 2013 v 7:30 hod. pozoroval první z autorů na poli s čerstvě pokosenou vojtěškou (*Medicago sativa*) severně od osady Jehlice (asi 5 km západně od Hradce Králové, kvadrát 5760, koordináty 50°14'N 15°41'E, nadmořská výška 260 m n.m.; otevřená zemědělská krajina s několika listnatými lesíky a řídkými jeřábovými alejemi podél silnic) 1 ex. mandelíka hajního. Pták se buď pohyboval po zemi s krátkými přelety, nebo usedal na dráty elektrického vedení (obr. 1, 2). O nálezu byli telefonicky informováni další ornitologové. Mandelík se na této lokalitě zdržoval i nadále. Autoři tohoto příspěvku, V. Štorek a V. Zámečník (*in verb.*) jej nezávisle na sobě pozorovali po celou dobu výskytu na lokalitě a to 4 až 5krát týdně. Vždy se pohyboval na vojtěškovém strništi v blízkosti drátů vysokého napětí. Během této doby ovšem nebyly zaznamenány žádné projevy teritoriálního chování. Naposledy jej zde 12. 6. 2013 pozorovali V. Štorek a V. Zámečník (*in verb.*). Dne 16. 6. 2013 ráno již mandelík na lokalitě nebyl zjištěn (B. P. vlastní údaje). Opustil lokalitu pravděpodobně proto, že vojtěška vyrostla natolik, že už v ní nemohl úspěšně lovit potravu.

Uvedené pozorování patří k vzácným zástihům tohoto druhu nejen na území východních Čech, ale také na celém území ČR. Mimo námi popisovaný výskyt byl v roce 2013 mandelík hajní zaznamenán na jižní Moravě, kde dne 12. 5. 2013 u obce Tupesy (okres Uherské Hradiště) pozorovali 1 ex. ŠIMEČEK *et al.* (2013). Z dřívějších zástihů (výběr omezen jen na pozorování od roku 2000) byl 9.–22. 5. 2011 mandelík hajní opakovaně zaznamenán u obce Nový Jenštejn (okres Praha-východ; STRAKA *et al.* 2013), 29. 6. 2007 u Otaslavic (okres Prostějov; PODHORNÝ 2010), 19. 7. 2006 ve Skalici (okres Frýdek-Místek; HANÁK 2010), 24.–29. 5. 2006 u obce Ostrov (okres Svitavy; např. MÁLEK 2007), 15. 4. 2006 u Hrušovan u Brna (KALÁB 2010) a 22. 4. 2002 byl pozorován v Praze-Modřanech (JELÍNEK 2003). Mandelík hajní je i přes opakované záznamy v ČR stále vzácný zatoulanec, což zvyšuje faunistickou hodnotu v tomto článku prezentovaného pozorování.

Obr. 1: Mandelík hajný (*Coracias garrulus*), Jehlice (okres Hradec Králové), 27. 5. 2013. Foto: J. Zajíc.
Fig. 1: A European Roller (*Coracias garrulus*), Jehlice (Hradec Králové District), 27. 5. 2013. Photo by J. Zajíc.

SOUHRN

V období 25. 5.–12. 6. 2013 byl opakovaně pozorován 1 ex. mandelíka hajního (*Coracias garrulus*) u osady Jehlice (okres Hradec Králové). Pták se celou dobu zdržoval na vojtěškovém poli po seči a přitom byl registrován několika ornitology. Vzhledem k celkově nízkému počtu zástihů mandelíka hajního v ČR se jedná o zajímavé pozorování.

SUMMARY

A European Roller (*Coracias garrulus*) was observed repeatedly near the village of Jehlice (Hradec Králové District, Grid no. 5760, coordinates 50°14'N 15°41'E, altitude 260 m.a.s.l.; open rural landscape with scattered broad-leaved groves and sparse rowan alleys along the roads) between 25 May and 12 June

Obr. 2: Mandelík hajný, Jehlice, 27. 5. 2013. Foto: J. Zajíc.

Fig. 2: A European Roller, Jehlice, 27. 5. 2013. Photo by J. Zajíc.

2013 while taking refuge in a harvested lucerne field, the bird was observed by several ornithologists. This is a noteworthy observation given the generally low number of records of this species in the Czech Republic.

LITERATURA

- HANÁK M. 2010: Mandelík hajní. In: ČSO: *Zajímavá ornitologická pozorování – Přehled pozorování do 2. března 2010*. Dostupné na <http://www.birdlife.cz/index.php?birds=1>.
- HUDEK K. & ŠŤASTNÝ K. (eds) 2005: *Fauna ČR, Ptáci 2/I, II*. Academia, Praha.
- JELÍNEK M. 2003: Mandelík hajní (*Coracias garrulus*). In: Vavřík M. 2003: *Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2002*. *Zprávy ČSO* 57: 30–37.
- KALÁB Z. 2010: Mandelík hajní. In: ČSO: *Zajímavá ornitologická pozorování – Přehled pozorování do 2. března 2010*. Dostupné na <http://www.birdlife.cz/index.php?birds=1>.
- KOVACS A., BAROV B., ORHUN C., GALLO-ORSI U. 2008: *International Species Action Plan for the European Roller Coracias garrulus garrulus*. Dostupné na http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/action_plans/docs/coracias_garrulus_garrulus.pdf. Naposledy navštíveno 1. 10. 2013.
- MÁLEK K. 2007: Mandelík hajní (*Coracias garrulus*). In: Vrána & Bělka (eds): *Ornitologická pozorování*. *Panurus* 16: 133–160.
- PODHORNÝ P. 2010: Mandelík hajní. In: ČSO: *Zajímavá ornitologická pozorování – Přehled pozorování do 2. března 2010*. Dostupné na <http://www.birdlife.cz/index.php?birds=1>. Naposledy navštíveno 1. 10. 2013.
- STRAKA J., STRAKOVÁ A. & STRAKA J. 2013: Mandelík hajní – *Coracias garrulus*. In: ČSO: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na <http://www.birds.cz/avif/obs.php>. Naposledy navštíveno 1. 10. 2013.
- ŠIMEČEK K., FIBINGR J. & ŠIMEČEK J. 2013: Mandelík hajní – *Coracias garrulus*. In: ČSO: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na <http://www.birds.cz/avif/obs.php>. Naposledy navštíveno 1. 10. 2013.
- ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 1997: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 1985–1989*. H&H, Jinočany.
- ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 2006: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003*. Aventinum, Praha.
- ŠŤASTNÝ K., RANDÍK A. & HUDEC K. 1986: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČSSR 1973–1977*. Academia, Praha.